

Twee blikken op het basisonderwijs

ADIBib-enquête 2026 maart— leerondersteuners en schoolteams kijken met een eigen bril naar het gebruik van ADIBib in de klas

Methodologische nota

Bron: Typeform-export 25 Antwoorden enquête redelijke aanpassingen, gefilterd op basisonderwijs (regulier + buitengewoon). Groep A = 99 leerondersteuners; Groep B = 121 schoolteam-leden (zorgcoördinator + directie + zorgleerkracht + leerkracht basisonderwijs). Drie respondenten (logopedist en 'ander') zitten buiten beide groepen. Verschillen in procentpunten zijn afgerond op de hele eenheid. Likert-schalen op 5 of 6 punten zoals telkens aangegeven.

Een analyse van het secundair onderwijs volgt later. De beschikbare data zijn te beperkt en te versnipperd over de verschillende onderwijsstromen om stevige conclusies te trekken. Het ADIBib-team onderzoekt hoe de noden binnen de verschillende stromingen beter in kaart gebracht kunnen worden. De input nemen we wel mee, zij het met de nodige voorzichtigheid.

1 Waarom de opsplitsing leerondersteuners versus schoolteams?

Binnen het basisonderwijs vulden 223 mensen de enquête in.

De twee functiegroepen vallen vanuit zichzelf op:

- Leerondersteuners — vaak werkzaam op meerdere scholen, met een doorlopend overzicht. 99 respondenten.
- Het schoolteam — zorgcoördinator, directie, zorgleerkracht en gewone leerkracht. Werken op één school. 121 respondenten.

De twee groepen kijken vanuit een verschillende invulling van hun taak naar dezelfde realiteit. Waar de cijfers verschillen leren we er iets uit. Wanneer hun cijfers gelijk lopen, is dat een sterk gedeeld signaal. Belangrijk om mee te nemen:

- Leerondersteuners werken ook op scholen waar het thema inclusie door ADIBoeken en LeesVoor! minder aanwezig is. Zij spiegelen het bredere Vlaamse gemiddelde.
- Schoolteams die de enquête invulden, geven daarmee al aan dat het thema hen bezighoudt. Hun resultaten tonen wat werkt en waar de uitdagingen en noden liggen op scholen waar het thema leeft.

2 Profiel van beide groepen

Kenmerk	Leerondersteuners (n=99)	Schoolteam (n=121)
Werken op één school	Veelal niet — meerdere scholen	Wel — één school
Samenstelling	100 % leerondersteuner	Zorgco 44 % · Directie 43 % · Zorglkr 7 % · Lkr BAO 6 %

Er is geen overlap tussen de bevraagde scholen: beide groepen belichten verschillende scholen.

3 Waarover zijn schoolteams en leerondersteuner het eens?

- **Motivatie van de leerling stijgt door redelijke aanpassingen:** 88 % (leerondersteuner) en 86 % (schoolteam). Identiek hoog draagvlak.
- **Meer leerwinst bij de leerling door redelijke aanpassingen:** beide groepen 81 %. Gelijk.
- **Inschatting eigen IT-competentie:** 3,75 vs 3,71 op 5. Nagenoeg gelijk, maar niet hoog genoeg.
- **ADIBib integratie geeft praktische en organisatorische moeilijkheden:** 65 % vs 53 %. Beide groepen ervaren het.
- **Vorming over ADIBoek/voorlees:** 54 % vs 51 %. Beide groepen vragen om meer vorming als coach.
- **Heldere richtlijnen over het gebruik van redelijke aanpassingen in de klas zijn een meerwaarde:** 5,31 vs 5,13 op 6. Beide groepen vragen om beleidsstructuur.

4 Twee blikken, scherper beeld: wat leerondersteuners en schoolteams ons leren

Schoolteams weten wat werkt én waar het knelt. Leerondersteuners spiegelen wat er gemiddeld leeft in Vlaamse scholen. Samen leggen ze drie pijnpunten bloot – én de hefboomen om er iets aan te doen.

1. Rode draad is de vraag naar een gedragen beleid

- Slechts 42% van de schoolteams – en amper 21% van de leerondersteuners – werkt vanuit een gedragen beleid.
- Een consistent schoolbeleid maakt het verschil: het is de basis waarop alles verder kan bouwen.
- Dat beleid kan enkel sterk zijn als het rust op duidelijke richtlijnen en gedeelde kennis – daar ligt een duidelijke vraag naar ondersteuning.

2. Twijfels over eerlijkheid in evaluatie

- Leerondersteuners worstelen driemaal zo vaak met 'waarom de ene leerling wel en de andere niet?'
- Leerondersteuners vinden vaker dat de lat lager komt te liggen door het gebruik van redelijke aanpassingen (48% vs 24%).
- Leerondersteuners benoemen veel vaker dat aanpassingen wel in de klas kunnen maar niet tijdens de toetsen: een kloof van 43 procentpunten (57% vs 13%) – ook bij gemotiveerde schoolteams is het geen evidentie.
- De vraag 'hoe correct evalueren?' leeft breed: 65% van de leerondersteuners vs 47% van de schoolteams.

3. Kennisnoden bij leerkrachten en leerondersteuners

- Leerondersteuners zijn hierover het duidelijkst: 77% ziet onbekendheid met software als drempel, 88% wijst op onvoldoende vertrouwdsheid als belemmerende factor.
- Schoolteams bevestigen dit, maar minder uitgesproken.
- Vorming en ondersteuning van leerkrachten en ondersteuners bieden een antwoord.
- Opvallend: leerondersteuners kennen het CLB-attest minder goed dan schoolteams (70% vs 84%) – terwijl zij structureel het dichtst bij dit traject staan. Een blinde vlek net daar waar het attest het meeste verschil kan maken.
- Schoolteams zien goed ouderoverleg als hefboom; leerondersteuners benadrukken eensgezindheid binnen het team.

4. Praktische en organisatorische zorgen

- Planlast, overleg en technische problemen wegen zwaar bij beide groepen – en dreigen af te leiden van de kern: het recht van de leerling.
- Een duidelijke rolverdeling en gemotiveerde leerkrachten worden door beiden naar voren geschoven als de belangrijkste hefboom.

5. Moeten aanpassingen afgebouwd worden?

- leerondersteuners zijn uitgesproken tegen (68% oneens, amper 7% voor), schoolteams staan neutraler – 16% is voorstander van afbouw, bij directies loopt dit op tot 25%. Een gedeeld kader ontbreekt.

5 Waar liggen de kansen?

De cijfers wijzen op concrete kansen – sommige zijn morgen al te realiseren, andere vragen meer tijd en structuur.

5.1 Wat scholen meteen kunnen doen

1. Maak de waarnemingskloof bespreekbaar op school.

Zorgteam, directie en leerondersteuners die samen naar deze cijfers kijken: dat alleen al benoemt blinde vlekken aan beide kanten.

2. Maak leerkrachten structureel vertrouwd met gebruik van redelijke aanpassingen waaronder het ADIBoek en de voorleessoftware.

De grootste drempel én belemmering aangekaart in de enquête. Gerichte vorming op maat – niet eenmalig, maar structureel ingebed – kan het verschil maken.

3. Beantwoord de eerlijkheidsvraag proactief. Maak van eensgezindheid binnen het team een speerpunt.

Twijfels over ‘waarom de ene wel en de andere niet?’ leven breed. Het kader van het recht op redelijke aanpassingen is duidelijk. De directie vertrekt vanuit een consistent en helder kader in overleg met het schoolteam. De vraag komt in evaluaties niet meer uitgebreid aan bod.

4. Verleg de focus naar een visie op lange termijn voor de leerling.

Bespreek expliciet waarom aanpassingen die in de klas werken, ook tijdens examens hun plaats verdienen. Ondersteun elke werkvorm die de leerling leert werken met een instrument dat op lange termijn nodig en nuttig is in de samenleving en in het werk.

5. Betrek ouders actiever in trajecten met leerondersteuners.

Schoolteams geven goed ouderoverleg als belangrijkste hulp aan. Geen enkele leerondersteuner noemt ouders als informatiebron – een gemiste kans op co-creatie.

5.2 Waar gaat ADIBib mee aan de slag?

1. Scholen ondersteunen bij het uitwerken van een gedragen beleid.

- Concrete handvatten en voorbeeldkaders kunnen hier het verschil maken.

2. Onderzoeken van de 'mag in klas, niet in examens'-praktijk.

- De cijfers suggereren dat scholen dit zelf niet als een beperking (h)erkennen.

3. Ontwikkelen van gerichte vorming voor leerkrachten.

- Onbekendheid met software is de grootste drempel én belemmering. Onderzoek hoe structurele vormingen een antwoord kunnen bieden.

4. Versterken van leerondersteuners en schoolteams met concrete handvatten.

- Niet enkel om hiaten rond computervaardigheden bespreekbaar te maken, maar ook om richtlijnen te bieden 'voor wie wel en voor wie niet'.

5. Faciliteren van uitwisseling tussen scholen.

- Scholen die het goed doen, zijn de beste ambassadeurs – ook voor collega-scholen die de stap nog willen zetten.

6 Cijfers in detail

6.1 Welke voordelen bij het gebruik van redelijke aanpassingen?

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Motivatie van leerling stijgt	88 %	86 %	+2 pp
Meer leerwinst	81 %	81 %	0 pp
Competentie stijgt zichtbaar	78 %	73 %	+5 pp
Leerling wordt autonomer	77 %	81 %	-4 pp
Betere resultaten	63 %	70 %	-7 pp
Positiever overleg met ouders	36 %	42 %	-6 pp

6.2 Rode draad is de vraag naar een gedragen beleid

1. Beleid rond redelijke aanpassingen

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Gedragen beleid	21 %	42 %	-21 pp
Afspraken niet consequent toegepast	35 %	25 %	+10 pp
Per leerling beslist	47 %	45 %	+2 pp
Weet niet of er een beleid bestaat	12 %	2 %	+10 pp
Ik beslis vaak zelf	3 %	2 %	+1 pp

2. Kennis van het wettelijk kader

	Leerondersteuner	Schoolteam
Q8 Eigen kennis wat MOET (op 5)	3,80	4,07
Q9 Eigen kennis wat MAG (op 5)	3,86	4,02
Q10 Inschatting collega's MOET (op 5)	3,19	3,18
Q11 Inschatting collega's MAG (op 5)	3,21	3,15
Q12 Lkr weten dat aanpassing een recht is (op 6)	2,96	4,16
Q39 Richtlijnen meerwaarde (op 6)	5,31	5,13
Q46 Eigen IT-competentie (op 5)	3,75	3,71

Beide groepen schatten hun eigen kennis hoger in dan die van hun collega's. Het schoolteam scoort iets hoger op eigen kennis (4,07 vs 3,80).

Het opvallendste verschil zit bij de vraag 'onze leerkrachten weten dat een aanpassing een recht is van de leerling'. Het schoolteam scoort hier 4,16/6, de leerondersteuner slechts 2,96/6.

Leerondersteuners ervaren wellicht in de zorg voor de leerling een andere realiteit.

3. Wie beslist over de start van ADIBoeken en voorleessoftware?

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Zorgteam biedt aan zonder attest	68 %	94 %	-26 pp
Leerkracht bepaalt zelf	41 %	31 %	+10 pp
Attest van logo/CLB/psychiater nodig	38 %	33 %	+5 pp

4. Beperkingen die scholen opleggen

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Wel toegestaan in klas, niet in examens	57 %	13 %	+44 pp
Geen spellingcontrole bij NL	38 %	30 %	+8 pp
Geen woordvoorspeller	27 %	20 %	+7 pp
Geen spellingcontrole vreemde talen	20 %	16 %	+4 pp
Geen woordenboek bij Nederlands	18 %	9 %	+9 pp
Geen woordenboek vreemde talen	18 %	16 %	+2 pp

Het meest zorgwekkende verschilcijfer van het rapport: 57 % van de leerondersteuners ziet de praktijk 'mag in de klas, mag niet bij examens', het schoolteam meldt dat in slechts 13 %. Een gat van 43 procentpunten.

5. Zorgen en nadelen

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Hogere planlast	58 %	73 %	-15 pp
Nood aan (te) veel overleg	51 %	51 %	0 pp
Andere Leerlingen vinden niet eerlijk	23 %	16 %	+7 pp
Lat wordt te laag gelegd	17 %	19 %	-2 pp
Getuigschrift verliest aan waarde	9 %	16 %	-7 pp
Ouders vinden niet eerlijk	5 %	7 %	-2 pp

6. CLB-attest en afbouw

	Leerondersteuner	Schoolteam
kent CLB-ADIBib-attest	70 %	84 %
Afbouw — gemiddelde mening (1-5)	1,82	2,33
Pro-afbouw (eens)	7 %	16 %
Anti-afbouw (oneens)	68 %	58 %

6.3 Wat helpt om ADIBib en redelijke aanpassingen duurzaam in te zetten?

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Goed overleg met de ouders	35 %	72 %	-37 pp
Aparte computerlessen	35 %	58 %	-23 pp
Duidelijk overlegmodel bij opstart	34 %	48 %	-14 pp
Rolverdeling: wie doet wat?	83 %	89 %	-6 pp
Gemotiveerde leerkrachten	82 %	82 %	0 pp
Vorming over ADIBoek + voorlees	54 %	51 %	+3 pp
Eensgezindheid van team	72 %	65 %	+7 pp
Praktijkvoorbeelden van andere scholen	50 %	35 %	+15 pp
Afstemming directie-collega's	76 %	61 %	+15 pp
Hulp leersteun/logo bij opstart	90 %	79 %	+11 pp

6.4 Welke aanpassingen in de klas en op school?

De leerondersteuner werkt vooral met leerlingen die deze aanpassingen écht nodig hebben en weet welke aanpassingen er per leerling worden ingezet. Het schoolteam beoordeelt op schoolniveau; wat de school standaard toestaat. Het schoolteam schat dat er meer soorten aanpassingen zijn dan leerondersteuners zelf voorstellen. Leerondersteuners kennen blijkbaar beter de verschillende specifieke aanpassingen.

1. Welke aanpassingen worden ingezet?

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
ADIBoeken	53 %	74 %	-21 pp
Voorleessoftware	82 %	96 %	-14 pp
Tafelkaart of productenblad	93 %	98 %	-5 pp
Beperkte zakrekenmachine	78 %	91 %	-13 pp
Onthoudkaarten door school gemaakt	72 %	94 %	-22 pp
Fiches door leerling gemaakt	11 %	25 %	-14 pp

2. Specifieke gangbare redelijke aanpassingen

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Spellingcontrole bij alle NL-taken/toetsen	59 %	29 %	+30 pp
Spellingcontrole bij vreemde talen	35 %	16 %	+19 pp
Rekenmachine bij ernstige dyscalculie	30 %	12 %	+18 pp
Woordenboek bij Nederlands of zaakvakken	27 %	16 %	+11 pp
Woordenboek bij vreemde talen	26 %	22 %	+4 pp

3. Welke twijfels en dilemma's zijn te horen op school?

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Praktisch/organisatorisch moeilijk	65 %	53 %	+12 pp
Hoe correct evalueren?	65 %	47 %	+18 pp
Eisen liggen steeds lager	48 %	24 %	+24 pp
Opleiden voor volgende fase	47 %	40 %	+7 pp
Ongelijkheid in kansen	41 %	12 %	+29 pp

6.5 Kennisnoden bij leerkrachten en leerondersteuners

1. Waar halen scholen hun informatie?

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
CLB of leerondersteuning	57 %	75 %	-18 pp
Vorming op eigen initiatief	41 %	58 %	-17 pp
Koepel	42 %	40 %	+2 pp
Directie	37 %	36 %	+1 pp
Pedagogische studiedag	36 %	33 %	+3 pp
Brochure ADIBib	18 %	35 %	-17 pp
Info website leerpunt	16 %	37 %	-21 pp
Info overheid/departement	22 %	32 %	-10 pp
Ouders	0 %	11 %	-11 pp

Het schoolteam consulteert systematisch meer bronnen, vooral ADIBib-eigen materialen, het leerpunt en CLB. Géén enkele leerondersteuner vermeldt ouders als informatiebron.

6.6 Praktijknoden

1. Belemmerende factoren

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Leerkrachten te weinig vertrouwd	88 %	61 %	+27 pp
Te weinig eensgezindheid in het team	35 %	17 %	+18 pp
Ouders staan er niet voor open	8 %	26 %	-18 pp

2. Drempels

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Leerkrachten kennen de software niet	77 %	50 %	+27 pp
Technische problemen	59 %	50 %	+9 pp
Leerling wil zelf niet	28 %	45 %	-17 pp
Leerling heeft geen laptop	30 %	12 %	+18 pp

3. Digitale praktijk — printen

	Leerondersteuner	Schoolteam
Moet naar het secretariaat	47 %	60 %
Er kan niet vlot geprint worden	28 %	14 %
Niet van toepassing	18 %	17 %
Printer in de klas	5 %	9 %

4. Computervaardigheden aanleren

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Ad hoc helpen bij probleem	61 %	74 %	-13 pp
Aparte computerlessen	35 %	58 %	-23 pp
Rekenen op de ouders	26 %	38 %	-12 pp
Kinderen vanzelf vaardig	14 %	22 %	-8 pp
Er is niets voorzien	22 %	3 %	+19 pp

Het meest opvallende cijfer: 22 % van de leerondersteuners ziet scholen waar er gewoon niets voorzien is voor computervaardigheden. Het schoolteam ziet dat slechts in 3 % van de eigen scholen. De externe blik vangt structurele leemtes verspreid over verschillende scholen.

6.7 Overdracht naar het secundair

	Leerondersteuner	Schoolteam	Vershil
Overdrachtsdocument / zorgfiche	66 %	85 %	-19 pp
Contact of overleg met nieuwe school	54 %	67 %	-13 pp
CLB betrokken	33 %	50 %	-17 pp
Enkel op vraag	21 %	12 %	+9 pp
Geen vaste afspraken	20 %	8 %	+12 pp

Hartelijk dank aan alle deelnemers voor hun waardevolle bijdrage.

Voor vragen over de enquête kan je contact opnemen met Simon Sileghem.
simon.sileghem@eurekaleuven.be